

Mazowieckie Forum Dziedzictwa

III edycja – WIEŚ

11-12 czerwca 2024 r.

Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu / Hotel SKANSEN Conference & SPA w Sierpcu

ul. Gabriela Narutowicza 64, Sierpc

Godziny prelekcji mogą ulec nieznacznym przesunięciom.

Dzień I – Tożsamość

Prowadzenie Bogna Świątkowska

9.30 - 9.45 wstęp

9.45 - 11.15 dyskusja: Czy wszyscy jesteśmy ze wsi? Ludowa historia przemian społecznych – dr hab. Kacper Pobłocki, prof. Adam Leszczyński, dr Magda Szcześniak – prowadzenie dyskusji Bogna Świątkowska

11.15 - 11.30 przerwa kawowa

11.30 - 12.00 Czy wsi potrzebne są organizacje społeczne? – Justyna Duriasz-Bułhak

12.00 - 12.30 Tożsamość odrodzona na przykładzie Urzecza – dr Łukasz Maurycy Stanaszek

12.30 - 13.00 Czy dziedzictwo kultury może być na sprzedaż? Od Lucimi do Japonii, case Serfenty – Paulina Adamska

13.00 - 14.00 przerwa obiadowa

14.00 - 15.00 dyskusja: Wiejskie tożsamości – Joanna Kuciel-Frydryszak, dr hab. Daniel Rycharski – prowadzenie dyskusji Bogna Świątkowska

16.30 - 19.00 zwiedzanie Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu
warsztaty plecenia wianków i kwiatów z bibuły
Kolacja i koncert Zespołu Kurpianka i potańcówka na polanie

Dzień II – Krajobraz

Prowadzenie Filip Springer

9.30 - 9.45 wstęp

9.45 - 11.00 dyskusja: Krajobraz wyparty. Panorama i przyszłość wiejskiego krajobrazu – Wojciech Mazan, Aleksander Maciak, Katarzyna Domagalska, Marta Akincza – prowadzenie dyskusji Filip Springer

11.00 - 11.15 przerwa kawowa

11.15 - 11.50 Architektura wsi a jej wpływ na klimat – Adrian Krężlik

11.50 - 12.25 Polityka nie-miejska. Przestrzeń zurbanizowana poza miastami – dr Łukasz Drozda

12.25 - 12.55 Ile samorząd gminy może zrobić dla krajobrazu kulturowego? – Gmina Lubin

12.55 - 14.00 przerwa obiadowa

14.00 - 15.30 warsztaty do wyboru:

Dlaczego warto docenić nasz lokalny krajobraz kulturowy? Edukacja o dziedzictwie architektonicznym, urbanistycznym i ruralistycznym – [Marta Akincza, Katarzyna Domagalska](#)

Jak aktywizować społeczność w oparciu o lokalną tożsamość i dziedzictwo? – [Agnieszka Gajc, Aleksandra Chabiera](#)

15.30 Zakończenie III edycji Mazowieckiego Forum Dziedzictwa

BIO

Bogna Świątkowska – polska dziennikarka i promotorka kultury. Prezeska założonej przez siebie Fundacji Nowej Kultury Bęc Zmiana, z którą zrealizowała kilkadziesiąt projektów poświęconych przestrzeni publicznej, architekturze i projektowaniu, w tym badań potencjałów miejskiej przestrzeni społecznej. Inicjatorka i redaktorka naczelna czasopisma poświęconego kulturze współczesnej „Notes na 6 tygodni”. Wcześniej naczelna pierwszego polskiego popkulturalnego miesięcznika „Machina” (1998–2001), autorka licznych tekstów, wywiadów, programów radiowych i telewizyjnych poświęconych współczesnej kulturze popularnej. Stypendystka Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2014). Członkini Społecznej Rady Kultury przy prezydencie m.st. Warszawy (2012–2015), Rady Architektury i Przestrzeni Publicznej m.st. Warszawy (2015–2018), a także Zespołu Eksperckiego ds. Kultury Lokalnej przy Narodowym Centrum Kultury (2015–2017). Absolwentka kierunku Zarządzanie i przywództwo na uniwersytecie SWPS.

Filip Springer – pisarz i fotograf. Autor wielu cykli reporterskich oraz książek, m.in. „Miedzianka. Historia znikania”, „Wanna z kolumnadą”, „13 pięter”, „Miasto Archipelag”, „Źle urodzone”. Stypendysta Narodowego Centrum Kultury, Fundacji „Herodot” im. Ryszarda Kapuścińskiego i Miasta Stołecznego Warszawy. Nominowany do najważniejszych nagród literackich w Polsce. Jego książki tłumaczone są na angielski, niemiecki, rosyjski, czeski i węgierski, w przygotowaniu jest także tłumaczenie na chiński. Współpracuje z Instytutem Reportażu w Warszawie, współtwórca festiwalu literackiego MiedziankaFest i Miedzianka po drodze. W marcu 2023 roku nakładem wydawnictwa Karakter ukazała się jego najnowsza książka „Mein Gott, jak pięknie”.

dr hab. Kacper Pobłocki – antropolog, społecznik, doktor habilitowany nauk humanistycznych. Wykładał na Uniwersytecie w Utrechcie. Pracuje w Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych Uniwersytetu Warszawskiego. Autor szeregu publikacji z zakresu antropologii i socjologii miasta. Współautor książki „Anty-bezradnik przestrzenny: prawo do miasta w działaniu”, która otrzymała przyznaną przez Towarzystwo Urbanistów Polskich oraz Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej nagrodę im. Jerzego Regulskiego. W 2011 roku był jednym z organizatorów i koordynatorem merytorycznym pierwszego Kongresu Ruchów Miejskich, a w 2014 inicjatorem i koordynatorem ogólnopolskiego Porozumienia Ruchów Miejskich. Przypisuje mu się ukanie pojęcia „ruchy miejskie”. Jego książka „Kapitalizm. Historia krótkiego trwania” otrzymała główną nagrodę w konkursie Economicus dla najlepszej polskiej książki ekonomicznej roku. W 2022 roku nominowany do Nagrody Literackiej „Nike” za esej „Chamstwo”.

prof. Adam Leszczyński – polski historyk, socjolog, dziennikarz i publicysta, doktor habilitowany nauk społecznych, profesor nadzwyczajny Uniwersytetu SWPS. Członek zespołu „Krytyki Politycznej” oraz współzałożyciel OKO.press. Dwukrotnie nominowany do Nagrody im. Beaty Pawlak za reportaże. Autor książki pt. „Ludowa historia Polski. Historia wyzysku i oporu” (2020), za którą został

nominowany do Nagrody Literackiej „Nike”. W 2023 r. ukazała się jego nowa książka „Obrońcy pańszczyzny”.

dr Magda Szczęśniak – kulturoznawczyni, badaczka kultury wizualnej i historii kultury polskiej XX wieku. Adiunktka w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego. Szczególnie interesują ją polityki reprezentowania klas społecznych i konfliktów klasowych, a także praktyki wizualnego konstruowania tożsamości – w życiu codziennym oraz sztuce. Autorka książki „Normy widzialności. Tożsamość w czasach transformacji” (2016). W książce „Poruszeni. Awans i emocje w socjalistycznej Polsce” (2023) opowiada o radykalnej przemianie struktury społecznej po II wojnie światowej i awansie społecznym, jaki dokonał się w PRL. Laureatka Nagrody Naukowej „Polityki” w dziedzinie nauk humanistycznych (2017), stypendystka Fundacji Fulbrighta, Narodowego Centrum Nauki, MNiSW.

Justyna Duriasz-Bułhak – od lat 90. związana jest z trzecim sektorem, od roku 2000 z Fundacją Wspomagania Wsi, od roku 2014 członkini jej zarządu. W ramach swojej pracy koordynowała liczne projekty, prowadziła program związany z ochroną wiejskiego dziedzictwa kulturowego, redaktorka (wraz z Anną Potok i Krystianem Połomskim) i współautorka książki „Rzecz o dziedzictwie na wsi. Rady, przykłady, informacje”, przez kilka lat koordynowała coroczne spotkania w Marózie dla liderów organizacji społecznych z terenów wiejskich. W latach 2019-2023 przewodnicząca zarządu Forum Darczyńców w Polsce. Członkini kilku stowarzyszeń. Z wykształcenia jest historyczką.

dr Łukasz Maurycy Stanaszek – polski antropolog i archeolog, kustosz dyplomowany, kierownik Pracowni Antropologicznej w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie, popularyzator nauki, badacz i odkrywca Urzecza (gwar. Łurzyce), podwarszawskiego mikroregionu etnograficznego. Autor książek „Na Łuzycu. W zapomnianym regionie etnograficznym nad Wisłą” (2012), „Nadwiślańskie Urzecze. Podwarszawski mikroregion etnograficzny” (2014), Wampiry w średniowiecznej Polsce (2016), współautor zeszytu „Strój wilanowski z nadwiślańskiego Urzecza” w serii „Atlas Polskich Strojów Ludowych” (2015).

dr hab. Daniel Rycharski – urodzony w 1986 w Sierpcu. Sam mówi o sobie, że jest artystą konceptualnym i awangardowym. Posługuje się wieloma technikami, głównie instalacją. W latach 2005-2009 studiował grafikę na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Następnie obronił doktorat na krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. W swojej praktyce artystycznej zajmuje się tematami prowincji, religijności, chrześcijaństwa, tożsamości osób LGBTQ+, szukając między nimi napięć i nowych połączeń. Tym samym sztuka Rycharskiego manifestuje jego osobiste poszukiwanie przestrzeni, w której nieheteronormatywność i wiara chrześcijańska mogą wspólnie funkcjonować. Artysta współpracuje z aktywistami społeczności LGBTQ+ oraz religijnymi i rolniczymi stowarzyszeniami, by dać wyraz ich problemom i przeżyciom, przyczyniając się w ten sposób do budowania porozumienia między mieszkańcami polskich miast i wsi. Ponieważ jednym z głównych celów Rycharskiego jest propagacja sztuki na wsi, często angażuje w produkcję sztuki swoją lokalną społeczność. Wykłada na Akademii Sztuki w Szczecinie. Mieszka i pracuje w Kurówku i Szczecinie. W 2021 ukazał się oparty na życiu Daniela Rycharskiego film „Wszystkie nasze strachy” w reżyserii Łukasza Rondudy oraz Łukasza Gutta.

Joanna Kuciel-Frydryszak – dziennikarka i pisarka, absolwentka polonistyki na Uniwersytecie Wrocławskim. Autorka biografii „Słonimski. Heretyk na ambonie” (2012) nominowanej w najważniejszych konkursach na Historyczną Książkę Roku im. K. Moczarskiego i O. Haleckiego i biografii Kazimierzy Iłakowiczówny „Iłła” (2017) nominowanej do Nagrody im. Józefa Łukaszewicza. Jej kolejna książka „Służące do wszystkiego” (2018) znalazła się na liście dziesięciu najważniejszych

książek 2018 roku dwumiesięcznika „Książki. Magazyn do Czytania” i dostała nominację do Nagrody Historycznej „Polityki” oraz Nagrody „Newsweeka” im. T. Torańskiej. Najnowsza książka „Chłopki. Opowieść o naszych babkach” (2023) znalazła się wśród Bestsellerów Empiku 2023 i Książek Roku 2023 wg portalu Lubimyczytac.pl.

Wojciech Mazan – ukończył studia w ramach programu MPhil in Architecture and Urban Design: Projective Cities na Architectural Association School of Architecture w Londynie, gdzie w swojej pracy analizował rozproszenie i fragmentaryzację linearnych osad na przykładzie Śląska Opolskiego. Jest absolwentem Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej i studiował na Rotterdamse Academie van Bouwkunst. Realizował konkursy w biurach architektonicznych w Madrycie, Rotterdamie, Meksyku i Graz. Obecnie pracuje jako asystent badacza na Royal College of Art w Londynie. Członek zespołu kuratorskiego PROLOG+1 pracującego nad projektem Trouble in Paradise w Pawilonie Polskim na 17 Międzynarodowej Wystawie Architektury — La Biennale di Venezia – poświęconego przyszłości wspólnotowego życia na wsi.

Aleksander Maciak – architekt. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, doświadczenie zdobywał w biurach w Warszawie i Szwajcarii. Razem z Jakubem Gondorowiczem i Wojciechem Hryszkiewiczem współtwórca zespołu Archipolo badającego polską kulturę budowlaną. Współtworzył wystawę „Księżę Młyny” w ramach Fotofestiwalu 2022 w Łodzi. Jest współautorem artykułów publikowanych m.in. w Kwartalniku architektonicznym Rzut oraz miesięczniku Architektura i Biznes. Na co dzień członek zespołu BBGK Architektki.

Adrian Krężlik – architekt, który zajmuje się zastosowaniem współczesnych technologii w kontekście zrównoważonego rozwoju w projektowaniu. Założyciel platformy edukacyjnej Architektura Parametryczna oraz berlińskiej agencji Parametric Support, które mają na celu automatyzację procesów architektonicznych. Doświadczenie zawodowe zdobywał w Zaha Hadid Architects w Londynie, Rojkind Arquitectos oraz FR-EE Fernando Romero w Meksyku. Brał udział w licznych festiwalach dotyczących projektowania m.in. Gdynia Design Days, Bratislava Design Week, Shapes of Logic, Belgrade Architecture Week. Wykładowca School of Form.

dr Łukasz Drozda - politolog i urbanista, doktor nauk o polityce publicznej. Adiunkt na Wydziale Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji UW oraz wykładowca w School of Ideas Uniwersytetu SWPS. Absolwent Uniwersytetu Warszawskiego, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego i Szkoły Głównej Handlowej. Badacz z obszaru studiów miejskich zainteresowany szczególnie procesami stanowienia polityki miejskiej w Europie Środkowej i Wschodniej oraz gentryfikacją. Autor książek: „Lewactwo. Historia dyskursu o polskiej lewicy radykalnej” (2015), „Uszlachetniając przestrzeń. Jak działa gentryfikacja i jak się ją mierzy” (2017), „Dwa tysiące. Instrukcja obsługi polskiej urbanizacji w XXI wieku” (2018), „Urbanistyka oddolna. Koszmar partycypacji a wytwarzanie przestrzeni” (2019), „Dziury w ziemi. Patodeweloperka w Polsce” (2023) oraz „Miejskie strachy. Miasto 15-minutowe, 5G i inne potwory” (2024).

Aleksandra Chabiera – koordynatorka projektów międzynarodowych i krajowych w Narodowym Instytucie Dziedzictwa (do roku 2022, aktualnie skupia się nad doktoratem na UAM). Redaktorka i autorka publikacji oraz artykułów z zakresu roli dziedzictwa i jego wartości społeczno-gospodarczych w rozwoju lokalnym. Współautorka koncepcji i scenariuszy badań społecznych dotyczących wiedzy oraz postaw Polaków wobec dziedzictwa. Członkini sieci HEREIN (European Heritage Network). Swoje zainteresowania koncentruje na rozwojowym potencjale dziedzictwa, jego ujęciu w polityce lokalnej i praktycznym wykorzystaniu w gminach. Szkoli i wykłada tematykę m.in. przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie, problematykę nowych funkcji zabytku, edukacji o dziedzictwie i interdyscyplinarnego

podejścia do roli dziedzictwa w rozwoju lokalnym. Jako ekspertka ocenia wnioski o dofinansowanie w programach krajowych i EOG, konsultuje JST w zakresie polityki lokalnej związanej z dziedzictwem.

Agnieszka Gajc – antropolożka, edukatorka, trenerka. Aktualnie kierowniczką projektu *Building Bridges - Civic Capital in Local Communities* w Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego. W latach 2014 – 2017 koordynatorką programu dotacyjnego „Wolontariat dla dziedzictwa”, skierowanego do organizacji pozarządowych i specjalistka ds. edukacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa. W latach 2017 – 2021 związana z Biurem Niepodległa. Prowadzi szkolenia skierowane do NGO m.in. z pisania wniosków o dofinansowanie, aktywizacji lokalnej i realizacji projektów opartych o lokalne dziedzictwo.

Katarzyna Domagalska – historyczka sztuki i architektury. Kierowniczką Działu Edukacji w Narodowym Instytucie Architektury i Urbanistyki. Kierowniczką merytoryczną projektu Laboratorium Regionów NIAiU. Zajmuje się zagadnieniami związanymi z ochroną dziedzictwa architektonicznego, urbanistycznego i kulturowego oraz powszechną edukacją architektoniczną.

dr inż. Marta Akincza – architektka krajobrazu. Kierowniczką projektu Laboratorium Regionów NIAiU z ramienia UWM. Specjalizuje się w tematyce konserwacji i rewaloryzacji krajobrazu. Szczególną uwagę skupia na kształtowaniu krajobrazu o podłożu historycznym oraz sposobach i możliwościach dalszego planowania i gospodarowania nim.

Paulina Adamska – antropolożka, edukatorka, prezeska Stowarzyszenia Serfenta. Ekspertka z zakresu plecionkarstwa, kontaktów zagranicznych i sprzedaży rzemiosła w Polsce i zagranicą. Koordynatorka projektów badawczych, zbierających najciekawsze praktyki związane z ochroną rzemiosła na świecie. Doświadczona instruktorka rzemiosła, wiedzę zdobywała studiując rzemiosło artystyczne na Uniwersytecie Ludowym Rzemiosła Artystycznego oraz praktykując rzemiosło u najwybitniejszych mistrzów i artystów w kraju i za granicą. Stypendystka MKiDN 2016. Wzorcowe praktyki oraz silny fokus na zrównoważony biznes – to jej klucz do sukcesu. Rozpocząła od badań rzemiosła plecionkarskiego w Polsce, teraz reprezentuje niematerialne dziedzictwo kultury na arenie UNESCO na całym świecie.

Gmina Lubin – historia gminy wiejskiej Lubin położonej w województwie dolnośląskim związana jest z przemysłem wydobywczym i przetwórczym miedzi. Siedziba urzędu gminy znajduje się w Lubinie, ale sama gmina stanowi rodzaj otuliny dla miasta. Jest to obszar bardzo różnorodny pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. Stanowią go przede wszystkim: założenia rezydencjonalne – pałace i dwory otoczone rozległymi parkami krajobrazowymi, tworzącymi spójne kompozycje przestrzenne; ponadto liczne świątynie różnych wyznań i cmentarze, układy ruralistyczne w większości o średniowiecznej metryce oraz późniejsze, już nowożytne osady z zachowaną siecią drożną, zabudową mieszkalną i folwarczną.

W 2020 roku Gmina Lubin została wyróżniona w pierwszej edycji Konkursu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków „Samorząd dla Dziedzictwa”, który ma na celu promowanie i upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie opracowywania i wdrażania gminnych programów opieki nad zabytkami, rozumianych jako dokumenty strategiczne w kontekście ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym przez samorząd lokalny. Gmina Lubin została wyróżniona przez jury konkursu za:

- kompleksowy program ochrony zabytków dobrze powiązany z innymi dokumentami strategicznymi i wizją zagospodarowania przestrzennego gminy;

- różnorodność i wieloaspektowość działań związanych z dziedzictwem kulturowym, planowanych i konsekwentnie wdrażanych w ramach programu, w tym działań o charakterze dokumentacyjnym, konserwatorsko-budowlanym, promocyjnym, edukacyjnym i integracyjnym;
- rozpoznanie potencjału miejsc zabytkowych jako przestrzeni publicznych.